

DECLARATIO DE VITA CANONICA

Ezt a dokumentumot a kanonoki életmódról az Ágostonos Kanonokok Konföderációjának Prímási Tanácsa bocsátotta ki 1969-ben. A Declaratio célja nagyon egyszerű – a kanonoki élet bemutatása.

Ez a declaratio tehát egy tömör és tiszta összefoglalása a szabályozott kanonokok történetének és hivatásának.

Bevezetés

1. Egy szabályozott kanonok elsődleges célja Krisztus követése, amint azt az evangéliumok élénk állítják. Ez az a cél, amely felé naponta törekednie kell. Mindig lelkesedéssel kell visszatérnie minden szerzetesi életmód elsődleges forrásához, életre kell váltania, amit a Szentírásban olvasott és átmádkozott. A rend lelkesége így sok mindent tanít Krisztus követéséről.

2. Ezek után mindenképpen szem előtt kell tartanunk a jeruzsálemi első keresztények példáját. Ez az az ideál, amelyet az Apostolok Cselekedetei ír le, és amely Szent Ágoston atyánkat és a kanonoki rend megújítóit inspirálta a XI. és XII. században. „A sok hívő mind egy szív, egy lélek volt. Egyikük sem mondta vagyonát sajátjának, mindenük közös volt. Az apostolok nagy erővel tanúsították Urunk, Jézus feltámadását, és mindnyájan bőségesen részesültek a kegyelemben.” (ApCsel 4,32-33) Ez a „tökéletes közös élet”, amelyet „apostoli életmódnak” is hívunk.

3. Ezen kívül mindenképpen figyelembe kell vennünk az ún. másodlagos forrásokat, úgymint a rend története, szabályzatai, konstitúciói és direktóriumai. Ezek közül a legjelentősebb Szent Ágoston Regulája, amelyet a rend legnagyobb kiterjedése idején vett át.

4. A kanonoki életmód -amelynek megélésére a rend hivatott- mint a szerzetesi életmód egy fajtája, magából az Egyház életéből sarjadt ki. A keresztényüldözés után, amikor az Egyház a béke időszakát élte, felszínre tört a vágy a szerzetesi élet megszervezése iránt. De nemcsak a világi emberek körében, akik a monasztikus szerzetesi életmódra vállalkoztak, hanem a papság körében is felmerült az igény, hogy apostoli szolgálatukat egy szerzetesi közösségben még hűségesebben tudják megélni. Szent Ambrus szerint Vercelli Szent Özséb püspök (283-371) volt az, aki Nyugaton először ötvözte a monasztikus szerzetesi életstílust a papi állapottal, így létrehozva a kanonoki rendet (Levelek 63, 66, 71).

5. De Szent Ágoston (354-430) volt az, aki egyedülállóan sikeresen egybekapcsolta ezt a két életmódot. Mikor Hippo püspökévé választották, eldöntötte, hogy „a papok monostora vele lesz a püspök házában” (Sermones 355, 2). Övéitől megkövetelte a magántulajdon teljes visszautasítását, a példamutató életet, alázatos engedelmességet, és mindenekelőtt a szeretetet, „ezt az üdvös és kedves kötelékét a léleknek” (Sermones 350, 3).

6. A középkorban ezek a papi közösségek a közös életet határozottabban szervezetteren élték meg. Elsődleges tevékenységük a zsolozsma közösségi végzése volt a székesegyházakban, a szerzetesi életmód gyakorlataival ötvözve. E közösségek tagjait

kanonokoknak hívták, amelyet York-i Szent Egbert így magyarázott meg: „Kánonnak hívjuk azokat a szent atyák által ránk hagyott szabályokat, amelyek leírják, hogy a kanonokoknak, avagy szabályozott papoknak hogyan kell élniük” (Experceptiones, Praefatio). Metz püspöke, Szent Chrodegang (712-766) kanonokjai számára írt regulája nagy hatással volt a kanonoki rend egészére. Ezt időben a „Kanonokok Regulája” követte, amely 816-ban született Aachenben, és igen széles körben elterjedt a kanonokok körében.

7. A XI. században a kanonoki rendet megreformálták és megújították, először Hildebrand (1020-1085), azaz VII. Gergely pápa erőfeszítéseinek köszönhetően, amely megújulás az 1059. évi Lateráni Zsinaton teljesedett ki. Itt a Szentszék először ismerte el és engedélyezte a szerzetesi papság életmódját, amelyet eredetileg püspökök és társaik alapítottak. Ettől az időtől kezdve Szent Ágoston Szabályozott Kanonokjainak Rendje (ahogy onnantól fogva nevezték őket), avagy az ágostonos kanonokok létszáma rohamosan növekedett.

Sok székesegyházat és társaskáptalant megreformáltak ekkoriban, és nagy számban alapítottak újakat is. Az újabb alapításokat apátságoknak, perjelségnek, monostornak vagy kanóniának nevezték. Ezekhez általában plébániák is tartoztak. Néhány házban a kanonoki életmódot ötvözték az utasokról való gondoskodással, betegek gyámolításával és más karitatív munkával. Gyakran az is előfordult, hogy több ház egységbe tömörülve egy kongregációt alapított. Fényes liturgiája, lelkipásztori munkája és lelkiisége miatt a leghíresebb házak egyike volt az 1108-ban alapított párizsi Szent Viktor Apátság. Szintén említésre méltó az Agaune-i Szent Móric apátság, a svájci Bernáthegyi Kanonokok menedékháza, és az ausztriai apátságok. A

középkortól fogva napjainkig e házak tagjai egész életüket a Szent Zsoltosmának, a lelkipásztori munkának, vendégfogadásnak és a tudományos munkának szentelték.

8. A későbbiekben a renden belül ún. kongregációk jöttek létre, amelyeket a Generális Elöljárók irányítanak. Ezek a kongregációk új lendületet adtak a kanonoki rend lelkeségének. Amely nagy hatást gyakorolt az Egyház egészére is, az a Windesheimi Kongregáció lelkesége (a devotio moderna) volt; illetve Justiniani Szent Lőrinc (1381-1455), későbbi velencei pátriárka, az Alga-i Szent György Kongregáció Generális Elöljárójának tanítása a lelkiéletéről.

A XV. és XVI. századokban a Lateráni Kongregáció gazdagította a rend hagyományát lelkeségével és tudományos tevékenységével. A XVII. és XVIII. századokban a Szent Genováva Francia Kongregáció, és később a Fourier Szent Péter (1566-1640) által alapított Üdvözítőről nevezett Kongregáció válaszolt az újabb korok kihívásaira a szerzetesi élet és a lelkipásztori munka ötvözésével. Végül a XIX. században a Szeplőtelen Fogantatás Kongregáció alapítója, Adrien Grea (1828-1917) írta meg a kanonoki életmód Egyházban betöltött szerepének sajátos jelentőségét.

9. A missziós feladatok vállalása mellett a szabályozott kanonokok már a középkorban elkötelezték magukat. Szent Vicelin (1090-1154) a pogány szlávok között hirdette az evangélium örömhírét Alsó-Németországban; tanítványa Meinhard (1196) pedig Észak-Lettország népeit térítette meg. A XVI. században a Keresztelő Szent Jánosról Nevezett Portugál Kongregáció tagjai Kongóban, Etiópiában és Indiában terjesztették az evangéliumot. A XIX. századtól kezdve

pedig a kanonoki rend egésze magáénak vallja az evangelizáció nemes feladatát.

10. Az ifjúság iskolai tanításának feladata, amely már a kezdeti időktől fogva jelen volt a rend életében (például a Szent Viktor Apátságban, Párizsban), szintén ebben a században vált intenzívebb részévé a rend mindennapjainak.

11. Már korábban is sok ház és kongregáció tömörült különféle szervezeti egységekbe és testvériségekbe a kölcsönös segítségnyújtás végett. De 1959-ben, csaknem 900 évvel a Lateráni Zsinat után, XIII. János pápa (1881-1963) „Caritatis Unitas” kezdetű apostoli levelével megalapította Szent Ágoston Szabályozott Kanonokjainak Konföderációját. A kongregációk, amelyek eddig a kanonoki rendhez tartoztak, autonómiájuk megőrzése mellett beléptek a „szeretetnek e közösségébe”. Az apostoli levél szavai szerint ez a kötelék egymáshoz fűzi őket, „megerősítve az egész kanonoki rendet, hogy még tökéletesebben egyek legyenek a szeretetben, és kölcsönösen gazdagítsák egymást a lelki életben, a növendékek képzésében és a tudományos tevékenység területén”.

12. Napjainkban a szabályozott kanonokok törekszenek rá, hogy megújítsák életüket és választ adjanak az idők jeleire, különösen ott, ahol szentségi szolgálatot végeznek, követve a II. Vatikáni Zsinat rendelkezéseit.

13. Szent Ágoston Regulája és egyéb művei (különösképpen 355 és 356 beszéde a közös életről) állandó forrása kell hogy legyen a szabályozott kanonokok lelki megújulásnak. A Regula, habár néhány

iránymutatása inkább egy adott kor szokásait tárja elénk, mégis állandó és megváltoztathatatlan normája marad a kanonoki életnek. Így minden szabályozott kanonoknak rendszeresen „úgy kell tekintenie ebbe a könyvbe, mintha tükörbe nézne”.

14. A Konstitúciók tulajdonképpen a Regulát hivatottak pontosítani és részletezni. A Konstitúciókat az Egyház legfelsőbb fóruma fogadta el, és az adott korra vonatkozó szabályzatokat tartalmazza, mindig szem előtt tartva a rend speciális karakterét és feladatát.

I. A kanonoki rend természete

15. A rend történelmének fényében, amely világosan bemutatja számunkra a kanonoki életmód jellemző vonásait, és figyelembe véve az Egyház szükségleteit a különböző korokban, a szabályozott kanonokság természetét így írhatjuk le: **A szabályozott kanonokok alapvetően klerikusok, akik részesednek Krisztusnak, a világ megváltójának papságából, és akik papságukat szerzetesi közösségben élve gyakorolják, részesedve a közösség életéből; Isten népének szolgálatára, hogy felépítsék Krisztus testét (Ef 4, 12), amely az Egyház.** A közösségi életben és a lelkiismeretes szolgálatban papságukat kiteljesítve, Krisztus lábnyomaiba lépnek az evangéliumi tanácsok megtartásával. Így valósíthatják meg Istentől való hivatásukat, hogy szentek legyenek. (v.ö. 1Tessz 4,3; Ef 1,4)

II. Az apostoli életmód, avagy a közös élet

16. A közös élet az egyik legfőbb jellemzője rendünknek, amely különösképpen kifejezi az Egyház misztériumát. A közös életben tehát az Egyház egységének kellene megvalósulnia és visszatükröződnie. Ez ad a kanonoki közösségeknek erőt és támogatást szolgálatuk végzéséhez, és a tökéletes szeretet megvalósításához. És ez a közös élet ad személyes beteljesedést és biztonságot a közösség minden tagjának.

17. A közös életet már Szent Ágoston is nagyra értékelte, és tanítványait arra tanította, hogy mindent közösen cselekedjenek. Épp ezért a szabályozott kanonokoknak közös életüket Isten és az emberek szolgálatába kell állítaniuk, különösképpen az Egyház érdekében közösen végzett tevékenységben, a liturgikus és lelkipásztori szolgálatban.

18. A közös élet legfőbb erőforrása a szeretet, amelynek minden közösséget és kanonokot át kell hatnia. Ennek az őszinte szeretetnek kell megnyilvánulnia minden kanonokban a saját közössége és kongregációja iránt. A kongregációkat pedig a szeretetnek kell összekötnie, amióta tagjaivá lettek a „szeretet szövetségének”, a konföderációnak.

III. Szolgálatunk

19. A szabályozott kanonokok, a rend természeténél fogva az Egyház szolgálatára szentelték magukat. Életüket így az Egyház egészének javára kell élniük: a

helyi Egyházban, ahová fogadalmat tettek, az egyházmegyében, és az egyetemes Egyházban.

20. A Hippo-i, és sok más papi közösség példája bizonyítja, hogy a rend „eredeti inspirációja” tökéletesen alkalmas a helyi egyház szolgálatára. Ezért a szabályozott kanonokoknak különösképpen a helyi egyház lelki egészsége érdekében kell közös munkát kifejteniük.

21. Szolgálatuk gyakorlása közben a kanonokoknak az egyházmegye előírásai szerint kell tevékenykedniük. Püspöküknek tartsák be utasításait, iránta pedig őszinte szeretettel és tisztelettel viseltessenek.

22. A konföderáció tagjaiként, amely minden határon átível, tudomást kell venniük világban lévő szenvedésről. Osztoznuk kell a Püspökök Testületének szerető gondosságában az egész világ üdvösségéért, amennyiben ez találkozik az egyetemes Egyház szükségleteivel.

23. A szabályozott kanonokok szolgálata mindenekelőtt papi jellegű. Ez az oka, amiért Aquinói Szent Tamás kijelentette: „Rendjük kifejezetten a szent misztériumokra irányul.” (II-II q. 189.1.8 és 2.) Emellett nagy gondot fordítanak a liturgiára, amely „az a csúcspont, mely felé az Egyház tevékenysége irányul; ugyanakkor az a forrás is, amelyből fakad minden ereje” (SC 10). Ezért a szabályozott kanonokoknak különösképpen feladata, szolgálatukból kifolyólag Isten népének táplálása az Ő igéjével; valamint az imádság, és az Eucharisztikus áldozat bemutatása Isten népe nevében.

24. „Krisztus e papi feladatát ugyanis Egyházán keresztül folytatja, mely nem csupán az Eucharisztia ünneplésével, hanem más módokon is, főleg a zsolozsma végzésével dicséri szüntelenül az Urat, s jár közben az egész világ üdvösségéért.” (SC 83). A szabályozott kanonokoknak ugyanis különösen nagy tisztelettel kell végezniük az Egyház ezen imádságát, és különös együttérzéssel kell ezt imádkozniuk, szem előtt tartva, hogy „Isten dicséretét végezvén az Anyaszentegyház nevében állnak Isten trónja előtt.” (SC 85)

Ugyanakkor minden erejükkel törekedniük kell arra, hogy Isten népe aktív részese legyen az Eucharisztikus áldozatnak, és az Egyház hivatalos imádságának, a zsolozsmának.

25. A pásztor feladatának része az is, hogy felfedezze az elrejtett vízforrást, és csillapítsa nyája szomját tiszta és szennyezetlen vízzel (Sermon 128,5). Amióta az Egyházban a lelkipásztori szolgálat legkülönfélébb formái megjelentek, a kanonoki rend különböző családjai más és más pasztorális munkát végezhetnek, úgymint: a szent liturgia ünnepélyes végzése, plébániai vagy másfajta pasztoráció, missziós tevékenység, az ifjúság nevelése, karitatív munkák és keresztény vagy világi tudományok művelése.

26. A kanonoki családok az Egyházat elsősorban lelkipásztori munkájukkal, mint papi közösségek szolgálják. Ezért olyan feladatokat vállalnak, amelyek bármely közösség számára megfelelőek, azzal a meggyőződéssel, hogy a közösség tagjainak közös munkája tevékenységüket még gyümölcsözőbbé teszi.

27. Ezt előmozdítandó, ezek a kötelességek, amelyek a közösség szükségleteivel egybevágóak, szintén

szükségesek. Azok, akik ilyen feladatokat hajtanak végre, habár nem papok, hanem mint testvérek segítenek a közösségnek e munkák elvégzésében. Ily módon Ők is valódi szolgálatot látnak el a közösségben, és ezt gyakorolva részesednek az egész közösség apostoli szolgálatából.

28. Így a szabályozott kanonokok biztosítva nyitottságukat Krisztus lelkére, a tökéletesedés útján haladnak a kanonoki életben, mind napi tevékenységeikkel, mind pedig egész szolgálatukkal.

IV. Az evangéliumi tanácsok

29. A kanonoki élet Krisztus tanítását és példáját követve gyakorolja az Istennek szentelt tisztaság, a szegénység és az engedelmesség evangéliumi tanácsát. A tanácsok megfogadásával a szabályozott kanonok elhatározza, hogy elfogadja és gyakorolja azokat életében, egy teljesebb, tisztább és prófétai módon, Krisztus életének példáját követve, amely minden keresztényben jelen van a keresztség által.

30. A szabályozott kanonokok az Istennek szentelt tisztaságot, „Krisztus országáért” tudva és akarva a elfogadják, hogy osztatlan szívvel és bensőségesen egyesülve az Úrral, Istent és népét szolgálhassák.

31. A tisztaság az, amely lehetővé teszi, hogy a közösségek egyáltalán létezzenek. A közösségnek így kötelessége segítenie tagjait e tanács szerzetesi szellemű megtartásában. „Mindenki, de főként az előljárók tartsák emlékezetükben, hogy a tisztaságot biztonságosabban

meg lehet őrizni, ha a rendtagok eleven közösségben, és valódi testvéri szeretetben élnek.” (PC 12)

32. A kanonoki rendben a szegénységet a személyes tulajdon nélküli közös életként értelmezzük. Abban az értelemben, hogy a közösség minden tagjának kötelessége elszámolnia talentumairól, képességeiről és dolgairól a közösség felé, és megkapnia azt, amelyre szüksége van. Így tehermentesítve a világi ügyekbe való belefeledkezésből, a szabályozott kanonokok szabadabban és határozottabban tudják figyelmüket Istenre és szolgálatukra irányítani.

Szent Ágoston megkövetelte papjaitól, hogy egy közös alapból éljenek személyes tulajdon nélkül, hogy „így együtt jobban elsajátíthatják magának, Istennek ismeretét” (Sermon 355,2). Szent Ágoston másik fontos elve pedig ez volt: „mindenki azt kapja meg, amire szüksége van” (Regula 1).

33. Minden kanonoknak az egyszerűségben és mértékletességben kell megélnie a szegénységet, szem előtt tartva személyes elhatározását, amely köti őt ebben a kérdésben.

34. Maga a munka is, amelyet a szabályozott kanonok végez, jele és biztosítéka a szegénységnek. A szegénység szellemétől indítva, a kanonokoknak mindig a közjóért kell tevékenykedniük.

35. Hasonló szellemiségben, a közösségeknek mindig szem előtt tartaniuk az emberek és az Egyház szükségleteit.

36. Az egész közösségnek, előljáróknak és rendtagoknak, kötelessége keresni és követni Isten

akarátát engedelmisségben. Mindenkit, legyen is bármi a tisztsége a közösségen belül, ugyanaz az engedelmisségi fogadalom kötelez.

37. Az előjárók hatalmukat mindig testvéreik érdekében használják, „szolgálják egymást örömmel” (Regula), bátorítva fejlődésüket, előmozdítva testvéri együttműködésüket. Emellett az előjáró legyen első az egység szellemének keresésében és előmozdításában.

38. A közösség minden tagjának emlékeznie kell rá, hogy mindnyájan testvéri szeret által egymáshoz vannak láncolva. Így lelkiismeretük indítja őket, hogy együttműködjenek a felettesükkel, és legalább részben felelősséget vállaljanak a közösségért, vagy annak boldogulásáért.

39. A közös munkát több módon lehet fejleszteni, például megbeszéléssel; de különösen káptalanok tartásával. A káptalan, mint a köz javáért való testvéri együttműködés fókuszpontja, különösképpen fontos helyet kap a szabályozott kanonokok életében.

40. Az előjáró, gondos megfontolás után döntse és rendelje el a teendőket (PC 14); és a közösség tagjai pedig alkalmazkodjanak ehhez a hit szellemében. Így engedelmisségükkel a lehető legjobb módon szolgálják a közösséget, amikor a szeretetben támogatják előjárójukat.

41. E három evangéliumi tanács megtartásával, szerzetesi életüket beteljesítendő, lelki előmenetelük érdekében a szabályozott kanonokoknak tanulmányozniuk kell a Szentírást és rendünk spirituális hagyományát.

Befejezés

42. Ezen elvek mentén, közösségi életet élve, szolgálatunkat végezve, és követve az evangéliumi tanácsokat, a Szentlélek vezetése alatt, a szabályozott kanonokok betölthetik hivatásukat, és végül elérhetik a mennyei Jeruzsálemet, „amelyhez tartoznak megállás nélkül földi zarándoklásuk folyamán” (Szt. Ágoston, Isten városáról, 18,51,2; Vall. 9,13).